

УДК 377.014.5:005]001.82

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Валентина Свистун,

*доктор педагогічних наук, професор,
головний науковий співробітник лабораторії
технологій професійного навчання
Інституту професійно-технічної освіти НАПН України*

КЛЮЧОВІ СЛОВА:

професійно-технічна освіта, розвиток, управління, методологічний підхід

Реферат

У статті визначено розвиток професійно-технічної освіти як процес використання внутрішніх і зовнішніх, реальних і потенційних можливостей для досягнення якісно нових, прогресивних освітніх результатів, що сприяють виконанню її місії і характеризуються позитивною динамікою. Акцентовано увагу на тому, що методологія управління освітою, яка збагачується в результаті глибшого пізнання управлінських процесів і відносин, також знаходиться в постійному розвитку. Ефективність і якість управління розвитком професійно-технічної освіти визначаються, перш за все, обґрунтованістю методологічних підходів. Соціально-економічні процеси, різноманіття зв'язків і відносин в системі професійно-технічної освіти вимагають не окремого їх вивчення, а як єдиного цілого, із залученням багатьох галузей знань. Ці процеси, зв'язки і відносини підпорядковуються різним законам і не можуть бути з'ясовані за допомогою одного підходу. Тому при дослідженні проблем управління розвитком професійно-технічної освіти дослідники застосовують широкий спектр методологічних підходів. Визначено, охарактеризовано та з'ясовано значущість методологічних підходів до управління розвитком професійно-технічної освіти в умовах ринкової економіки (системний, комплексний, функціональний, структурний, інтеграційний, стратегічний, маркетинговий, інформаційний, кваліметричний, поведінковий, адаптивний, культурологічний і дослідницький), що дає змогу виокремити не вигадані, уявні, а дійсні його проблеми, і тим самим визначити стратегію й основні способи їх вирішення, робить можливим цілісно і в діалектичній єдності проаналізувати всю сукупність найбільш значущих проблем управління розвитком професійно-технічної освіти в умовах ринкової економіки і встановити їх ієрархію, дає змогу в загальному вигляді прогнозувати найбільшу вірогідність отримання об'єктивного знання і відійти від управлінських парадигм, котрі панували раніше. Імовірно, цим переліком не вичерпуються всі можливі методологічні підходи до управління розвитком професійно-технічної освіти. Крім вищезазначених підходів, управління розвитком професійно-технічної освіти можна досліджувати й проектувати з позицій процесного, ситуаційного, діяльнісного, динамічного, інноваційного, кількісного (математичного) підходів, що може бути перспективами подальших розвідок у даному напрямі.

Постановка проблеми. Система професійно-технічної освіти (ПТО) в цілому й управління нею змінюються залежно від економічних, соціокультурних умов у зв'язку з появою на новому етапі розвитку суспільства нових цілей освіти взагалі й ПТО зокрема, зумовлених сучасними потребами особистості, суспільства і держави.

Оскільки ПТО є важливим компонентом соціального життя, то її розвиток як соціальної системи, а також управління цим розвитком можливе за умови дотримання ключового принципу – соціальної доцільності змін, застосування якого означає, що розвиток ПТО, в першу чергу, має привести до результатів, відповідних очікуванням усіх зацікавлених спільнот і задоволення основних соціальних потреб населення.

Важливу роль щодо управління розвитком ПТО відіграли Укази Президента:

«Про додаткові заходи щодо вдосконалення професійно-технічної освіти в Україні» № 1102/2004 від 18 вересня 2004 р., «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 р.» № 344/2013 від 25 червня 2013 р., «Про Національний план дій щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава»: № 187/2012 від 12 березня 2012 р. Особлива увага у цих документах акцентується на пріоритетних напрямках управління розвитком ПТО: децентралізація управління освітою; забезпечення автономії навчальних закладів та державно-громадського управління ними; приведення освіти у відповідність до стандартів ЄС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різні аспекти управління розвитком ПТО досліджують науковці, а саме: Г. Єльнікова – основні напрями

управління розвитком ПТО [2, 27–61], Л. Кузьмінська – динаміку і тенденції соціального партнерства як чинника управління розвитком ПТО [2, 147–166], Ю. Палькевич – економічні аспекти управління розвитком ПТО [8, 203–229], В. Свистун – вплив трансформаційних процесів на управління розвитком ПТО в умовах ринкової економіки [2, 62–90]. Управління розвитком професійно-технічного навчального закладу обґрунтовують В. Олійник і Л. Сергеева.

Проте, незважаючи на наявність окремих праць науковців із проблеми управління розвитком ПТО, практично відсутні системні й комплексні педагогічні дослідження, в яких обґрунтовано методологічні засади управління розвитком ПТО. У зв'язку з цим, **метою нашої статті** є аналіз методологічних підходів до управління розвитком ПТО в умовах ринкової економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розвиток ПТО розуміємо як процес використання внутрішніх і зовнішніх, реальних і потенційних можливостей для досягнення якісно нових прогресивних освітніх результатів, нових якостей ПТО, що сприяють виконанню її місії й характеризуються позитивною динамікою. Такий розвиток досягається шляхом реалізації системи програм розвитку, об'єднаних загальним баченням результатів змін.

До змін схильна й методологія управління освітою, яка збагачується в результаті глибшого пізнання управлінських процесів і відносин, що, в свою чергу, також знаходяться в постійному розвитку.

Ефективність і якість управління розвитком ПТО визначаються, перш за все, обґрунтованістю методологічних підходів. Масштабність, різноманіття зв'язків і відносин, природних, технічних, соціальних процесів вимагають не окремого їх вивчення, а як єдиного цілого, із залученням багатьох галузей знань. Зв'язки і відносини між складними об'єктами підпорядковуються різним законам і не можуть бути з'ясовані за допомогою одного підходу. Тому при дослідженні проблем управління розвитком ПТО вчені застосовують широкий спектр методологічних підходів.

За *системного* підходу управління ПТО розглядають як сукупність

взаємозалежних елементів, що утворюють складну систему, для якої характерним є: однорідність і значна кількість елементів; емерджентність; ієрархія; агрегування, багатофункціональність, що проявляється в гнучкості, адаптації; надійність системи; безпека системи; стійкість, уразливість. Тому ряд науковців вважають системний підхід універсальною методологією управління розвитком ПТО, оскільки він орієнтує дослідження на розкриття цілісності об'єкта і механізмів, на виявлення різноманітних типів зв'язків складного об'єкта і зведення цього в єдину теоретичну картину.

Управління розвитком ПТО націлене на прогресивність та на незворотність змін, на підтримку саморозвитку системи. ПТО та її структурні елементи, від державного рівня до рівня ПТНЗ, розглядаються нами як відкриті соціальні системи, що принципово змінює парадигму управління за рахунок включення нових суб'єктів управління, які вимагають істотних трансформацій їх взаємодії в процесі проектування розвитку ПТО в умовах ринкової економіки.

Системний підхід до управління розвитком ПТО сприяє:

– формуванню цілісної, інтегративної моделі управління розвитком ПТО, в якій окремі компоненти аналізуються з метою з'ясування їх ролі у збереженні її стійкості, стабільності та розвитку;

– пізнанню навколишнього середовища, що впливає на цілісність системи, її розвитку, оскільки система ПТО як цілісний об'єкт, що взаємодіє з зовнішнім світом, залежить від інших систем. Тому глибокий аналіз внутрішніх і зовнішніх її зв'язків дає можливість створення цілісної картини системи управління розвитком ПТО;

– підбору методологічних принципів, закономірностей, методів і прийомів, котрі забезпечують створення інтегративної моделі управління розвитком ПТО.

Комплексний підхід до управління розвитком ПТО передбачає врахування різнопланових (політичних, економічних, соціальних, екологічних, правових, психологічних, демографічних тощо) аспектів управління ПТО та їх взаємозв'язок. Цей підхід дає змогу адекватно відобразити реальний процес управління розвитком ПТО як виключно складне, багатофакторне явище, усвідомити

не тільки все різноманіття його складових, але й дає можливість ефективно управляти ним, впливати на нього, відповідно до внутрішніх закономірностей і логіки його розвитку. Отже, такий підхід є найбільш універсальним засобом оптимізації всього процесу управління розвитком ПТО.

Функціональний підхід орієнтує на виявлення особливостей функціонування системи ПТО. Система управління розвитком ПТО в рамках функціонального підходу представляється як ієрархічна структура взаємопов'язаних процесів реалізації функцій управління. Недостатньо якісна реалізація управлінських функцій зумовлена недоліками організаційних структур та організаційних механізмів управління ПТО, що актуалізує *структурний підхід*.

Режим розвитку більш ефективний для якісних змін у системі, які проявляються в оновленні всіх структурних компонентів системи ПТО і зв'язків між ними. На основі аналізу організаційних структур управління ПТО можна зробити висновки про те, що їм притаманні певні недоліки, а саме:

- ці структури недостатньо гнучкі;
- не відображають усього необхідного для управління розвитком ПТО складу управлінських функцій;
- відсутнє оптимальне співвідношення функцій, спрямованих на забезпечення функціонування і розвитку ПТО;
- в організаційних структурах не розвинуті горизонтальні зв'язки між підрозділами, що призводить до дублювання, неузгодженості в діях;
- у структурі органів управління відчувається відсутність підрозділів і фахівців, які займаються розвитком ПТО;
- відсутня кореляція між цілями і функціями різних суб'єктів управління та конкретним формулюванням їхніх функціональних обов'язків;
- має місце створення підрозділів і посад у системі управління ПТО без необхідного обґрунтування, зв'язку з потребами об'єкта і його функціями; нові об'єкти часто «не вбудовані» в загальну організаційну структуру;
- у багатьох органах управління порушуються межі діапазону контролю, що прирікає управлінську діяльність на неефективність;
- наявна недостатня спеціалізація управлінських функцій (особливо на рівнях

навчального закладу та регіональному);

– у системах управління існує внутрішня конкуренція і конфлікти між підрозділами, що свідчить про неузгодженість між приватними і загальними інтересами;

– структури управління не мають цільового характеру, вони не орієнтовані на конкретні кінцеві результати;

– наявна невідповідність між повноваженнями та відповідальністю різних суб'єктів управління, особливо в процесі делегування завдань з вищих рівнів на нижчі;

– потужність і реальна значимість окремих підрозділів органу управління (особливо на регіональному рівні) часто не відповідає заявленим пріоритетам (наприклад, має місце явна гіпертрофія органів, які інспектують шкільну освіту);

– загальна різноманітність типів організаційних структур управління відстає від реального різноманіття об'єктів і потреб, практично, немає проектних, програмно-цільових структур.

Інтеграційний підхід до управління розвитком ПТО націлений на посилення взаємозв'язків між окремими підсистемами і елементами системи ПТО, стадіями життєвого циклу об'єкта управління, рівнями управління по вертикалі, суб'єктами управління по горизонталі.

Інтеграція – це поглиблення співпраці суб'єктів управління ПТО, управління взаємодією і взаємозв'язками між компонентами системи управління ПТО. Вона забезпечує поглиблення і конкретизацію взаємозв'язків між окремими їх підсистемами. Наприклад, підсистема ПТНЗ, що управляє, на підставі дослідження ринку, доводить до підрозділів конкретні показники щодо кількості й якості освітніх послуг, ресурсів, витрат, термінів тощо, і на цій основі досягаються поставлені цілі. Така узгодженість дає змогу забезпечити оперативність управління і раціональність використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів навчального закладу, впровадження інноваційних технологій у навчальних процес, покращення контролю за виконанням прийнятих рішень.

Стратегічний підхід ґрунтується на концепції управління, основою якої є розробка і реалізація стратегії управління розвитком ПТО, що дає змогу прогнозувати зміни у зовнішньому і внутрішньому

середовищах та готувати систему ПТО до більш ефективного використання своїх можливостей, мінімального впливу зовнішніх негативних чинників, інтегрувати функції і процеси системи ПТО в одну всеохоплюючу, поєднуючу стратегію. Цей підхід до управління розвитком ПТО дає можливість визначити довгостроковий напрям розвитку, оцінити ефективність у довгостроковій перспективі, здійснювати постійне оцінювання функціонування системи (структурних елементів) і результатів діяльності. Стратегічний підхід уможливорює перетворення мети системи в зрозумілі й очевидні задачі; ці задачі – на стратегії, які можна застосовувати; зі стратегій викристалізуються цілі; цілі (а, отже, й мета, задачі і стратегії) накладаються на проекти та програми розвитку ПТО.

Маркетинговий підхід передбачає орієнтацію управління розвитком ПТО при вирішенні будь-яких завдань – на споживача, зокрема, на зміни його вимог до освітніх послуг та максимальне задоволення його потреб.

Ринок освітніх послуг як система економічних відносин щодо їх купівлі-продажу в сучасних соціально-економічних умовах ринкової економіки функціонує на засадах маркетингу.

Маркетинг у сфері освіти – це філософія, стратегія, тактика відносин і взаємодій споживачів та виробників освітніх послуг в умовах ринку, вільного вибору пріоритетів і дій з обох боків. Цільовий результат маркетингової діяльності – це забезпечення рентабельності через найбільш ефективне задоволення потреб: особи – в освіті, навчального закладу – в розвитку і добробуті працівників, організацій – у зростанні кадрового потенціалу, суспільства – у розширеному відтворенні інтелектуального потенціалу [5].

Вирішення проблем прогнозування освітніх послуг і їх попиту підвищує надійність та ефективність розвитку ПТО в умовах ринкової економіки, що може бути досягнуто реалізацією маркетингового управління.

Інформаційний підхід дає змогу розглядати управління як інформаційну систему. Інформаційний підхід – це виділення і дослідження інформаційного аспекту різних явищ дійсності. У науковій літературі інформаційний підхід визначається як сукупність методів

наукового пізнання, принципів, умов, що відображають інформаційний аспект дійсності, забезпечуються інформатикою та реалізуються у процесі інформаційно-аналітичної діяльності [6, 137]. Наукою усвідомлюється факт, що без вивчення феномена інформації пізнання світу не може бути повним. Екстраполюючи визначення Л. Калініної [4, 57] на систему ПТО, зазначимо, що інформаційне управління ПТО – це складний багатогранний і нелінійний процес суб'єкт-суб'єктної, суб'єкт-об'єктної та об'єкт-об'єктної взаємодії на основі отримання, аналізу, опрацювання, обміну, накопичення та використання інформації; взаємодії та взаємозв'язку підсистем ПТО і зовнішнього середовища у просторі й часі, спрямованих на організування, проектування і координацію програм, проектів, заходів щодо досягнення встановленої мети функціонування і розвитку.

При здійсненні управління розвитком ПТО ефективність *кваліметричного* підходу цілком залежить від інформації про стан об'єкта управління. Взагалі, можливість вимірювання стану об'єкта є ключовим моментом будь-якого управління та складає суть керування освітніми системами. Зазначене виявляється у зіставленні поточних результатів вимірювання існуючого стану об'єкта із заданими. Відхилення від них є сигналом для здійснення управлінських впливів, які мають повернути систему до запрограмованого стану. За допомогою кваліметричного підходу можна отримати об'єктивну і точну інформацію про стан об'єкта як у стабільному стані, так і в стані нерівноваги [7, 38].

Поведінковий підхід базується на концепції підвищення ефективності системи ПТО за рахунок підвищення ефективності її людських ресурсів. Цей підхід полягає у застосуванні в управлінні результатів досліджень людської поведінки з метою повного використання потенціалу кожного працівника шляхом розкриття його можливостей і творчих здібностей. Метою поведінкового підходу є надання допомоги суб'єкту управління системи ПТО в усвідомленні власних можливостей. Основною метою цього підходу є підвищення ефективності ПТО за рахунок підвищення ролі людських ресурсів. Наука про поведінку завжди сприятиме

підвищенню ефективності як окремого працівника, так і системи в цілому.

Механізми управління розвитком ПТО – це динамічна структура гнучкої взаємодії суб'єктів управління, характер якої визначається їхньою поведінкою. Механізми управління виконують регулюючу і мобілізуючу функції, що проявляється в активізації суб'єктів управління та зміні їх цільових і ціннісних установок процесу проектування змін у ПТО, забезпечує зв'язок і взаємозумовленість управлінських рішень.

Адаптивний підхід передбачає взаємовплив, який викликає взаємоприспосовування поведінки суб'єктів управління системи ПТО на діалогічній основі, що забезпечується спільним виробленням реалістичної мети з наступним поєднанням зусиль і самоспрямуванням дій на її досягнення. Основним завданням адаптивного управління є спрямування розвитку керованої системи у бажаному напрямі в умовах нестабільності [3, 139]. Адаптивний підхід сприяє саморозвитку суб'єктів управління, спрямовує на самоуправління, пристосовуючи функціонування системи ПТО до внутрішніх потреб і зовнішніх вимог; кооперації та взаємодії суб'єктів управління на всіх ієрархічних рівнях та етапах управлінського циклу з урахуванням поточних ситуацій; забезпечення цілісності системи та переходу на новий рівень розвитку за рахунок саморозвитку окремих її елементів.

Завдяки *культурологічному* підходу до управління в науковий обіг введено понятійний блок «організаційна культура». Розвиток культури для організації є винятково важливим, оскільки він впливає на мотивацію суб'єктів управління, привабливість установи, що відображається на зниженні плинності кадрів, моральності працівника і його діловій репутації, продуктивності, якості й ефективності діяльності, характері міжособистісних стосунків і ділових відносин, ставленні до роботи, новаторстві й творчому потенціалі. Організаційна культура важлива тому, що може впливати (й фактично впливає) на всі аспекти діяльності в структурних підрозділах системи ПТО, і, звичайно ж, значною мірою визначає потенціал її змін.

Ми погоджуємося з думкою Ф. Боаса [1], який стверджує, що локальний тип культури, який є результатом дифузійних процесів, необхідно розглядати не як автоматичний додаток до будь-якого типу культури, а як щонайліпший стимул для розвитку.

До методологічних підходів управління розвитком ПТО відносимо *дослідницький* підхід, який забезпечує наукове обґрунтування цього процесу. В його основу покладено ідею посилення наукового обґрунтування управління розвитком ПТО, підвищення наукової обґрунтованості управлінських рішень. Об'єктивність оцінювання динаміки розвитку ПТО та обґрунтованість висновків можливі лише за умови володіння суб'єктами управління ПТО дослідницькими методами.

Висновки. Таким чином, управління розвитком ПТО в умовах ринкової економіки має ґрунтуватися на системному, комплексному, функціональному, структурному, інтеграційному, стратегічному, маркетинговому, інформаційному, квалітетричному, поведінковому, адаптивному, культурологічному і дослідницькому методологічних підходах, що дає змогу виокремити не вигадані, уявні, а дійсні його проблеми, і тим самим визначити стратегію й основні способи їх вирішення. Це робить можливим цілісно і в діалектичній єдності проаналізувати всю сукупність найбільш значущих проблем управління розвитком ПТО в умовах ринкової економіки і встановити їх ієрархію. Вищезазначені методологічні підходи дають змогу в загальному вигляді прогнозувати найбільшу вірогідність отримання об'єктивного знання і відійти від управлінських парадигм, які панували раніше.

Ймовірно, цим переліком не вичерпуються всі можливі методологічні підходи до управління розвитком ПТО. Крім означених підходів, управління розвитком професійно-технічної освіти можна досліджувати і проектувати з позицій процесного, ситуаційного, діяльнісного, динамічного, інноваційного, кількісного (математичного) підходів, що може бути перспективами подальших розвідок у даному напрямі.

Література

1. Боас Ф. Эволюция или диффузия / Ф. Боас // Антология исследования культуры. – 1997. – Т. 1. – С. 348–351.
2. Вплив трансформації ринкової економіки на управління розвитком ПТО: монографія / Г. В. Єльнікова [та ін.]; за ред. В. І. Свистун. – К.: «НВП Поліграфсервіс», 2014. – 184 с.
3. Єльнікова Г. В. Теоретико-концептуальні підходи до управління професійно-технічною освітою в умовах децентралізації / Г. В. Єльнікова // Децентралізація управління професійно-технічною освітою: монографія / авт. кол. В. І. Свистун, Д. Д. Айстраханов, Г. В. Єльнікова та ін. – К.: Педагогічна думка, 2012. – С. 118–142.
4. Калініна Л. М. Інформаційне управління загальноосвітнім навчальним закладом: системи, процеси, технології: монографія / Л. М. Калініна. – К.: Інформавтор, 2008. – 472 с.
5. Панкрухин А. П. Маркетинг образовательных услуг: методология, теория и практика: учеб. пособ. / А. П. Панкрухин. – М.: Интерпракс, 1995. – 240 с.
6. Петренко Л. М. Теорія і практика розвитку інформаційно-аналітичної компетентності керівників професійно-технічних навчальних закладів: монографія / Л. М. Петренко. – Дніпропетровськ: ІМА-прес, 2013. – 456 с.
7. Украинская ассоциация маркетинга [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://uam.in.ua/>
8. Управління розвитком професійно-технічної освіти в сучасних умовах: теорія і практика: монографія / Г. В. Єльнікова [та ін.]; за ред. В. І. Свистун. – К.: «НВП Поліграфсервіс», 2014. – 338 с.

Реферат

Методологические подходы к управлению развитием профессионально-технического образования в условиях рыночной экономики

Валентина Свистун,

*доктор педагогических наук, профессор,
главный научный сотрудник лаборатории
технологий профессионального обучения,*

Института профессионально-технического образования НАПН Украины

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА:

профессионально-техническое образование, развитие, управление, методологический подход

В статье развитие профессионально-технического образования определено как процесс использования внутренних и внешних, реальных и потенциальных возможностей для достижения качественно новых прогрессивных образовательных результатов, новых качеств профессионально-технического образования, которые способствуют выполнению ее миссии и характеризуются позитивной динамикой. Акцентировано внимание на том, что методология управления образованием, которое обогащается в результате более глубокого познания управленческих процессов и отношений, также находится в постоянном развитии. Эффективность и качество управления развитием профессионально-технического образования определяются, прежде всего, обоснованностью методологических подходов. Социально-экономические процессы, многообразие связей и отношений в системе профессионально-технического образования требует не отдельного их изучения, а как единого целого, с привлечением многих отраслей знаний. Эти процессы, связи и отношения подчиняются разным законам и не могут быть выяснены с помощью одного подхода. Поэтому при исследовании проблем управления развитием профессионально-технического образования исследователи применяют широкий спектр методологических подходов. Определены и охарактеризованы методологические подходы к управлению развитием профессионально-технического образования в условиях рыночной экономики (системный, комплексный, функциональный, структурный, интеграционный, стратегический, маркетинговый, информационный, кваліметричний, поведінчий, адаптивний, культурологічний і дослідницький), что дает возможность выделить не вымышленные, мнимые, а действительные его проблемы, и тем самым определить стратегию и основные способы их решения, делает возможным целостно и в диалектическом единстве проанализировать всю совокупность наиболее значимых проблем управления развитием профессионально-технического образования в условиях рыночной экономики и установить их иерархию, позволяет в общем виде прогнозировать наибольшую достоверность получения объективного знания и отойти от управленческих парадигм, которые господствовали раньше. Вероятно, этим перечнем не исчерпываются все возможные методологические подходы к управлению развитием профессионально-технического образования. Кроме вышеупомянутых подходов, управление развитием профессионально-технического образования можно исследовать и проектировать с позиций процессного, ситуационного, деятельностного, динамического инновационного, количественного (математического) подходов, что может быть перспективами последующих разведок в данном направлении.

Abstract

Methodological approaches to vocational education development management in market economy conditions

Valentyna Svystun,

Sc.D. in Pedagogy, Professor, Chief Research Fellow of the Laboratory for Vocational Training Technologies, Institute of vocational education and training of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine

KEY WORDS:

vocational training, development, management, methodological approach

The article defines vocational education development as a process of use of internal and external, real and potential opportunities to achieve qualitatively new progressive educational outcomes, new qualities of vocational training, which contribute to the fulfillment of its mission and are characterized by positive dynamics. Attention is drawn to the fact that education management methodology that is enriched as a result of in-depth learning of management processes and relationships is in constant development. The efficiency and quality of VET vocational education development management are determined first of all by validity of methodological approaches. Socio-economic processes and a variety of connections and relationships in the system of not just their single but a whole study involving many fields of knowledge. These processes, connections and relationships are subject to different laws and cannot be ascertained with help of only one approach. Therefore, while studying the problems of VET development management researchers use a wide range of methodological approaches. The author identifies, describes and clarifies the importance of methodological approaches to the vocational education development management in market economy conditions (systemic, comprehensive, functional, structural, integrative, strategic, marketing, information, qualimetric, behavioral, adaptive, cultural and research ones), which give an opportunity to highlight not fictional or imaginary but the real problems thus establishing a strategy and principle methods for their solution, enables a holistic and dialectical unity analysis concerning the totality of the most significant problems of VET development management in market economy conditions and establishing of their hierarchy. They also allow predicting the validity of the objective knowledge and moving away from management paradigms that prevailed earlier.

References

1. Boas F. (1997) Evolyutsiya ili diffuziya [Evolution or diffusion]. *Antologiya issledovaniya kultury*, vol. 1, pp. 348-351.
2. Yelnikova H.V. (et al.) (2014) Vplyv transformatsii rynkovoї ekonomiky na upravlinnia rozvytkom PTO: monohrafiia [Influence of market economy transformation on VET development management: monograph]. Kyiv: NVP Polihrafservis. (in Ukrainian).
3. Yelnikova H. V. (2012) Teoretyko-kontseptualni pidkhody do upravlinnia profesiino-tekhnichnoiu osvitoiu v umovakh detsentralizatsii [Theoretical and conceptual approaches to vocational education management under decentralization]. *Detsentralizatsiia upravlinnia profesiino-tekhnichnoiu osvitoiu: monohrafiia*, Kyiv: Pedahohichna dumka, pp. 118-142. (in Ukrainian).
4. Kalinina L. M. (2008) Informatsiine upravlinnia zahalnoosvitnim navchalnym zakladom: systemy, protsesy, tekhnologii: monohrafiia [Information management of general educational institution: systems, processes, technology: Monograph]. Kyiv: Informavtodor. (in Ukrainian).
5. Pankrukhin A. P. (1995) Marketing obrazovatelnykh uslug: metodologiya, teoriya i praktika [Marketing of educational services: methodology, theory and practice]. Moscow: Interpraks. (in Russian).
6. Petrenko L. M. (2013) Teoriia i praktyka rozvytku informatsiino-analitychnoi kompetentnosti kerivnykiv profesiino-tekhnichnykh navchalnykh zakladiv: monohrafiia [Theory and practice of development of information analysis competence of vocational schools directors: monograph]. Dnipropetrovsk: IMA-pres. (in Ukrainian).
7. Ukrainskaya assotsiatsiya marketinga [Ukraine's marketing association] (electronic source). Available at: <http://uam.in.ua/>.
8. Yelnikova H.V. (et al.) (2014) Upravlinnia rozvytkom profesiino-tekhnichnoiu osvity v suchasnykh umovakh: teoriia i praktyka: monohrafiia [Vocational education development management in modern conditions: theory and practice: monograph]. Kyiv: NVP Polihrafservis. (in Ukrainian).